

PERIÒDICH POLITICH VERMELL.

■ SALUT PÚBLICA ■ INTERESSOS POPULARS ■ ARTS Y LLETRAS ■

Redacció y Administració: carrer de Ronda de la Universitat, número 6, Barcelona

— VENTA: a 3 exemplars, 1 peseta; Un número, 3 quartos. — Sortí a llum los divendres ab tota regularitat. — SUSCRIPCIÓ: Espanya, 3 rals trimestre; Extranger, 16. —

LO DISCURS D'EN PI Y MARGALL

.....

Una forta manxiula aplicada al ventrell de tots y cade un dels que menjén del pressupost y temen perdre la menjadora, no 'ls hauria fet tant d'efecte com lo primer discurs d'en Pi y Margall pronunciat a las Corts després de tretze anys de retrahiment.

Acostumats los monárquichs a no sentir més oposició parlamentaria que la dolça, susu y desgalitzada del jefe de las benevolencias, han donat un furiosó brinco en son assiento al trobarse devant per devant dels que no están per tals benevolencias ni per pastels de monarquia, dihent al pa, pa, y al vi, vi, y deixantse de tota mena de tortas y pan pintado a que tan aficionat es lo possibilisme.

Se tractava de discutir lo que 'n podriam dir la setmanada del rey y de la seva familia, y la minoria republicana coligada se oposa, pero no de falornia, a que 's donguessen aixis com aixis quatre mil duros diaris a un xicotet d'un parell de mesos, y prop d'una dotzenota demils pessetas, també cada dia, a la seva parentela.

Frescas encara las feridas fetas a la institució monárquica per los discursos d'Ascárate y Salmeron, en Pi agafá la llanceta de la seva inflexible crítica y profundissá la llaga fins a tocar a las entranyas.

Y succhi lo que no podia menos d'esperarse.

Lo malalt se revolcá en son llit de dolor ab las extremitats del que va acabant, las forsas per moments y fa tot lo que pot pera que no siga vist ni dit lo que sofreix.

En Martos, curandero de la monarquia, prou anava posant cataplasmas a totas las feridas que podia, ó probava d'entretir la ma del hábil operador, pero en Pi tornava impassible a fer la seva via fins que la autopsia no deixá res que desitjar, per més que fou fets de via en via.

Comensá per dir que mentres lo primer empleat de la nació en la República del 73 no cobrá més que a rabó de 22,500 pessetas al any, en la monarquia lo rey cobra deu milions de pessetas. «Podréu vosaltres cridar dihent que la República es dolenta, afegia en Pi, pero no podréu pas dir que siga cara.»

Y després dels esplendors y magnificencias de las monarquias, que arruinan al pobles, entrá a ferse cárrech d'uns rumors respecte a que 'l difunt D. Alfons, no veyent prou clar son porvenir, procurava anar lent creixe sa fortuna per medi de certs negocis ab valors del Estat. ¡Y aquí fou Troyat!

La campanya de la presidencia per un costat y 'ls crits d'endemoniats de la majoria acasá recibó a n'en Pi del primer esbutech d'inguantable dolor que lienseva 'l malalt a qui feya la autopsia de via en via.

Y en tot lo restant de la operació d'en Pi y Margall ja no hi hagué més que una continuada sessió de crits, gemechs, ays y oys de la monarquia, representada allí desde la monstruositat d'en Cánovas y la elasticidad dels húsars de Antequera fins al tranquil Sagasta y al ilustre Moret y als equilibristas esquerrans y al imponderable Martos, lo gran executor de salta mortals.

Aquestas son las oposicions que convenen. Lo país está cansat de tanta farsa política y no vol més nevulositats ni complacencias ab los detentadors de sa indiscutible soberania.

Tretze anys de negra nit, per estar eclipsat lo sol de la Llibertat, bastan y sobran pera fer que se busqui ab anheli la remoció dels obstacles que 'ns privan de sos benefichs raigs, pero abans es precis saber per quin camí té d'arribarse al punt desitjat y quina será la conducta per després de la victoria.

Lo temor a la Llibertat y a la falta d'energía contra 'l reaccionari perdé la primera República y 'n perdria tantas quantas ne vinguessen si 's caygues de los mateixos defectes.

Per aixó 'ns agradan las oposicions francas, fermas, bruscas, sense contemplacions ni benevolencias, perque aixis son penyora de la energia del demá, que tan falta contra 'ls reaccionaris en la primera República d'Espanya.

LA REVOLUCIÓ

.....

FRAGMENTS DEL POEMA EN TRES CANTS DE J. LLUNAS

CANT I

Una forta canonada en aquest moment rasoana. —"Hé!—convida 'l bru,— ja dir, que vollo camorra! Jo 'us jur' que no 'n faltará; apa, minyona, mana a la obra: una docena cap als terrats per guardar las cases totes; allí treqüen las baranes, podreu pedras a la vora, y tan bon punt com tinguda los soldats del rey a sota, no gasdu pólvora y helas, que malgunas las foron; tirades fort per demunt bone pluja de llambordes, rajotas, malhons y padras y tot lo que un cap ne obra, que per defenderne 'l dretu

y las libertats d'un poble contra un govern miserabí, totas las armas son bones. Diguéu també a tots los peus que el foc hi posin las oíes, y que hi fassin bullir aygua per ferse escalada grana de soldats del rey malvat que esclaviser vol los pobles; y el mateix temps advertidus, perque ho bon tingua en compte, que 'ls tirin tot lo que pugan que costi dany als de sota. Y si tot se 'us acaba per ferse demunt la tropa, llavors bon us podreu ferne d'algunas municions bones que encara vos restarán per cuartus dany de sobra: los títols de carrabina, que s' eberri al tocá un home; y quan res més us tinguda, per' dar 'l últim cop de fura tiridus promptu vosaltres fent llamp de vostra persona, y que al corru reventant 'n esclafu un altre a sota.

CANT II

Com del mar superbe ona que a la platja va bruntea, de soldadesca feliçona negra núvol s' abrahona contra 'l poble ab fura orienta. Y 'l del poble, temeraria, cada volta més valenta, ab gós reben sos contraris, perque sola son partidaria de combatre en sa moneta. Y tal va ser la embestida com herética la defensa, y mentre 'l arma homicida mata arreu sens fre ni mida fent de sang reguera inmensa, a una veu d'—¡Ara, minyona!— del capítol dels líterris, de nosstras, llustras, terrats, torras y balcones dels més baixos als més alts, cau pluja infernal y horrida de foc y ferra y moblatje y pedra, causant terribí descomerc, irrealizable per qui reb tan gran demanaja. Cau aquí taula endiablada que al qui toca deslirona; stóca allá 'l reb gran ruzada que de soldats fa escaldada y a fugir d'ella 'l obliga. Dels terrats llambordes plouhen que 'ls caps obran fua al coll, y 'ls soldats porucha ja 's mouhen de veure com los anclouhen vesant se sench a borbó. Alguns soldats, severats, ne reculan presurosos, mes lo capítol del soldatu use ab ella de crueltats per ferlos lluyar rabuons. —¡Qui no mori aquí instant, morirá després patint ab una mort infamant!

Aixis diuets, y al instant
tots avellan folla gloriat,
la heu arribat con a cor,
cada tingut al eyre sona
un home a tota repulsa,
ha crida entig i ferros
combat qu'empis no s' dona.
Si ab arma descarregada
cara a cara s' han topat
dos onirats, ab el pla de
fuerzas fermenades.
I un a l' altre ha ignorat.
Y el altre tota dos sets vida
pe'l ferri que diu son cor
ha obert la mortal ferida,
la sanch que s' ha cobrada,
ha fa beu anar la mort.

Comença la disperció
dels soldats: ja la victoria
del poble es vora renouat,
que lluyan con un lleu,
fent sa sanch i ha omplert de gloria.

Las cases s' abren depressa,
y com d' abellas ataxo,
la gent contra 'ls soldats vana
que 'ls encorta, 'ls atravesa
ab la repulsa de lluny.

Alguns pugis 'ls demanen,
que s' obren desseguida,
altres tenents s' agermanan
als venedors; porcu mehan
respectar a tota la vida.

¡Pois si 'l poble s' arribata
y li vora aborta infernal,
son gupat al be s' retrata
quid; sent vencedor; may mata
pe'l goig de causar may mal.

CANT III

Max cregut un sig noble i son contrari,
de Blistona llavors ven ataquat ne
que sortia de ciutat qui partidari
no los de gobernar, y anis resten
dina son muntada valen y tornari
los perilla del combat volguis passarne,
que aixis l' engenat nin, lo vell, la dona,
podrian axir lliure de Blistona.

Max quan manó de gent sense defensa,
mostrant de pau llorada abian quedada
va a sortir de ciutat, per que aixis pena
evitar de la guerra inselada
lo saqueig que a la dona dona ofensa
y al vell y al nin molta cop deixo mena vida,

mana 'l rey s' ametrallí tal guiada
pera escarment de la ciutat fillada.
Y quan sagardita s' dina torquen
miravets per la metralla ataquada,
petita y vella y donas, tota iuraren
venjar acciá tan vil y tan traidora,

y acceptan guerra a mort allí empenyaren
de venge ó morir tots fasil payora,
prometent de son rey bofarras el reatre
ó soterrars 'l poble en greu desastre.

A dins ja son, los hénes de Blistona
no volen pas mortaria consumirne,
lo bombeg y la fan la mort ne dona
sens gloria ni combat, y no havonint
altre cop a esclaus ser 'l una ciruela,
entrar los deixan ja de goig gloriat;
que aixis son nom ne tancara la historia
si ab página de dol, també de gloria.

Miró los combatants, la arria sostenen
tremolant per la rabia que 'ls domina,
y sota quo'l emonich demunt ja tenen
disparan dret al pit la carbona,
y en carregat de nou no s' entretenen
si cap contrari per prop d' ella botina,
puix la arma blanca saben manejarla
y al cor del emonich van a claverla.

Allí ja no es caigut; allí son feras
que acorraladas dins de ses barraca,
destrossan ab sas dents fins las osseras
del que més impudent allí s' atraca;
las entranyas se troban a regorras
per tots entorns, abont lo pec s' enlaca,
y quan un ja la vida va a abarnar
cerca 'l dany que causent podra causar.

A las donas prou proben d' obrirallas
los soldats; mes ni un logre tal cosa;
aquell que havonint va per bicarlas
decent de fets s' troba, que entons
se deferra ab las ongles, y al claverlas
hi junta demollada verinoso;
que aixis la solidades s' encamenten
y tenint de matar son deli aumenten.

A la Revolució que 'l plem y 'l ferro
parlavan destruy vides preciosas,
ja la Ciencia Social li fa l' enterro
ab sas Revolucions molt més gloriosas;
ella als pobles unis per desfer 'l erro
de ser vassalls d' institucions sacrosas,
y trencant tradicions que esclaus prefereix
a emancipar 'ls pobles sola s' aviench.

Quan lo dret al deber igual ne sia
quan godem llibertat may falsada,
y cap jou de malvada tirania
imperi en societats civilizadas,
ja Marte haura acabat son últim dia
y Minerva en la pau sola se armadra,
y 'l llibre proclamat será en la terra
del fusell vencedor en noble guerra.

Cantem donchs a Blistona enderroca,
ab los cantos que sos glorias determinan;
que si ella ne fou exterminada
per vils institucions que encor dominan,
la sanch entre sas ruinas enllada
a nova guerra als pobles encaminan;
y si 'l llum de la Ciencia prompte vessa
a sos raigs los tirans causin depressa.

En la impossibilitat de ferho particularment,
desde las columnas de nostre periódich donem
las més ventidas gracias a quants nos han escrit
interessantes per nostra sort ab motiu de las
denuncias que habem sofert, com aixis també
tenim d' agrahir a tots nostres companys en la
premsa que ns han dedicat paraules de carinyo
y estimació davant de las distincions de que
som objecte per part del senyor fiscal de la
S. M. de Barcelona.

Si altra cosa no tinguésem, aquestes mani-
festacions bastarian pera recompensarnos en
exces de las molestias de las denuncias.

A conseqüencia de la segona de nostras
denuncias, ó sia de la que fa referència al sueldo
que publicarem sobre 'l rebentament de calde-
ras de la fabrica de Morell y Murillo, ha sigut
declarat processat nostre director J. LLIBRE,
com autor d' aquell sueldo, haventse ja dictat
contra ell auto de presó, ó una fiança carcelaria
de cinchcents duros y altres cinchcents para
responder a lo que puga resultar del proces.

Nostre director, que mil duros no 'ls ha vist
may ni de lluny, se concreta, en l' acte de la
notificació del auto, a demanar en un escrit al
senyor jutge d' instrucció que la fiança pecuniaria
se rebaixés a personal, lo qual lograt, si be
ab alguns tripijochs, se presenta la deguda fiança,
y nostre director continúa en llibertat provisio-
nal.

Y endavant las ataxas, que no hi ha mal que
cent anys duri.

Ni situació política d' opressió que no se 'n
vagi a ca 'n Taps a corre-cuyta.

Lo terrabastall de las denuncias ha fet en-
derrir la publicació del poema *La Revolució*,
que fins aquesta setmana no ha pogut veure la
llum pública.

Més amunt ne donem una petita mostra a
nostres llegidors, y més avall ne publicuem lo
anunci.

Després, qui 'l compri y se 'n peneixi, li
tornarem los quartos.

Crehent sens dubte que no es prou lo que s'
dona a la real familia en alló que se 'n diu *l'lista
civil*, en Romero Robledo ha proposat que
se donguessen cent mil duros mexcada any, de
extrangis, a la regenta.

Si aquest manó no fos dels que dihente con-
servadors han *adquirit* pera conservar, prou
parlaria d' altra manera.

Un senador catalá, lo senyor Ferrer y Vidal,
va dir en lo Senat que 'l rey era 'l primer pro-
ductor d' Espanya.

Convinguts.

Y pera més refermarho, li faria *consumir* al
senyor senador los *productes* de la consubida
remonissima cristiada dels quatre mil duros
diaris.

la veuriam llavors si ab tal *suculencia* s' hi
engreixeria gayre.

Un dels pretendents a *tronarse*, es a dir, a
pujar al trono de Fransa, tracta d' abdicar la
corona d' aquella nació en son fill.

Molt ben pensat.

Igual que si jo cedís las casas d' en Xifre al
aprenent de la imprenta.

Juan Bravo, periódich de Segovia, ha sigut
denunciat per ficarse en certas *triquinyuelas*
del arcalde.

¡Ay company! donémnos la má.

En aquestos temps de *liberalisme* hi ha ar-
caldes tan sensibles, que ni que tinguessen pell
de granota s' fíbaria més aviat la punta de
una ploma ben trempada.

Per aixó 'l senyor Bravo sembla que tam-
poch vol desmentir son apellido.

¡Avant sempre!

Un lance de honor ó un honor de lance, (no
n' estich prou segur), va promoure la setmana
passada en lo Senat entre dos avis de la patria.
Pero no s' creguin que la sanch va arribar al
riu.

No s' feu mes que lleuya d' un Bosch pera
escalfar a un Moret que va encostiparse de sentir
certas indirectas.

Cosas de la política.

Ab un dinar tot se arregla.

Ha desaparecut interinament de la premsa
nostre apreciat colega de Salient *El Republicano*.

No cal dir quan desitjem que torni a veure
aviat la llum pública.

Nostras ocupacions nos impidiren assistir a
la vetllada socialista literaria musical que s'
doná lo passat diumenje en lo teatro del *Casino
Propensalench*.

Comsi que agrahirem la invitació y que 'ns
plau en gran manera la celebració de tals actes.

Invitats per la societat obrera *Centro de
Amicks*, de Reus, assistirem lo diamenje passat
a la vetllada ab que en dita ciutat se comemora
lo primer aniversari del *Centamen Socialista*
que tingué lloch l' any passat en lo mateix
punt y per la mateixa corporació que avuy
organava la celebració del aniversari.

En ella hi llegí nostre director son poema
La Revolució, que fou escoltat ab gran silenci
per la numerosa concurrencia que omplienava lo
teatro Principal d' aquella ciutat, essent aplaudit
estrepitosament varias vegades y al final de
la lectura.

En la vetllada hi prengueren part varios in-
dividuos dels que formaren lo Jurat de aquell
certamen, alguns dels autors premists y varios
obrers de Reus y de poblacions vehinias.

A dos quartos d' una acabava la festa obrera,
que deixá en l' ánimo de tots los presents ga-
nas de repetir-la.

En una llarga carta que habem rebut de Port-
Bou, se 'ns donan detalls contraris a lo que di-
guerem fa dues ó tres setmanas sobre un cafeter
y una profesó.

L' estúid retrassa la calificació de que siga de
la crosta de baix, y diu que may ha tingut ni
tendrá simpatias ab los carcas, sent per lo con-
trari liberal y lliure pensador, habent ajudat a
contribuir, y essent fundador, del grupo anti-
clerical d' aquella vila.

Demanant rectificació l' interessat, y dihent
que té a honra l' caser lliberal, no ho dubtem,
y esperem que 'l que 'ns va donar la noticia
fara 'l favor de explicarnos aquest entredó si
no vol que 'l tinguem en un pobre concepte.

Avans que tot la veritat y la rahó a qui cor-
respongui.

Quatre han sigut los periódichs denunciats a
Barcelona, segons diu *La Publicitat*, per ficarse
en las qüestions del rebentament de las calde-
ras de la fabrica Morell y Murillo.

Com aquestas denuncias, relacionante ab
aquell desgraciat succés, daran lloch a poderse
tomar a remoure tal qüestió, no fora estrany
que la premsa logrés descubrir algo que fins
avuy ha quedat a las foscas.

Nosaltres, per la nostra part, aixis pensém
ferho.

Llista de las caricias fiscales de aquestos
últims dias.

¡Eh! Ab lo ben entés que aquestas no son
mes que las que han arribat a nostra noticia.

- Vagin contant:
 - De Madrid: *El Progreso, El Tribuno.*
 - De Santander: *La Verdad.*
 - De Segovia: *Juan Bravo.*
 - De Tarragona: *El Padre Cobos.*
 - De Girona: *El Demócrata.*
 - De Tarrassa: *El Republicano.*
 - De Manresa: *La Montaña.*
 - De Barcelona: *La Vanguardia, El Centinela,*
 - El Diluvio y La Tramontana.*
- Aixó ja es una *sagastitis crónica* per la
premsa.
- Que ja no s' cura ab panyos calents, sino tallant
los membres congrenats.

Diuen alguns monàrquics que l' últim discurs d' en Pi enterrà la seva reputació.

Exactíssim. Igual que si l' que reb una bofetada digués que ha enterrat la mà del que li ha donada.

Així mateix la honra d' en Pi quedà enterrada...

Entre cap y coll de la majoria. No cal sinó reparar de quin modo s' queixan de la fossa que li hi va obrir.

Y contan que deya un membre de la majoria del Congrés al sentir cridar als gendres contra en Pi:

-Aquets son uns xicots mal criats que no callaràn sino ab la mamella a la boca.

Com se coneix que las instituciones van encara de bolquers!

Una irregularitat de 48.000 y pico de pesetas ha saltat per Huesca en los efectos tributats.

Reminiscencia de las glorias conservadoras, copiadas pe 'ls sagastins.

La Facultat de medicina de la royal cambra aixó vol dir los metjes del Palau royal de Madrid, aconsellan que 'l rey menat y sa mare vagin aviat a buscar un clima més benigne.

Per aquí va comensar D. Alfons.

A las cinch de la tarde del dimars d' aquesta setmana, se passejava pe 'l carrer de Sant Agustí de Tarragona lo director d' El Padre Cobos, periódich que veu la llum pública en aquella ciutat, y que, com veurán nostres llegidors en altra part d' aquest número, ha rebut també las caricias fiscales, quan se li acusa ren un parell de guindillas, y li preguntaron:

-¿Es usted D. José Arrufat y Mestres, director del periódico «El Padre Cobos?»

A lo que respongué afirmativament lo aludit.

-Pues haga V. el favor de seguir, pues tenemos orden de conducirle preso al castillo de Piflatos.

Y ja tenim un periodista mes en camí de presiri, mentres tant y tan llidregots se la campanya lliurement.

Visca la llibertat!

Efectivament ha quedat tan ensorrat en Pi y Margall després de son últim discurs, y la coa-

lició republicana tan malparada y desfets, segons afirman los partidaris de la monarquia, que després d' aquella errada d' en Pi tot son felicitacions que arriban a casa seva, contantshi entre las tals una del mateix Ruiz Zorrilla, que diu que está molt satisfet del modo com en Pi ha fet la critica de la Restauració y la defensa de la Revolució y la República.

Prou tenen rahó 'ls monàrquics en aixó de las erradas d' en Pi.

Si n' erra gayres com aquesta, aviat la monarquia viatjará cap a ca 'n Pitraus.

Una avia de Granada porta sa neta a la iglesia y li compra una escapularis.

Paga una missa y se n' va, no sens ser abons advertida pe 'l rucverit de que may obris aquella prenda de pietat.

Pero arriban a casa, y 'l pare de la neta l' abra, y troba a dintre lo nou de copas!

Ja ho entench.

Aixó serà que las reverencias de Granada deuben fer-la barrotada ab escapularis.

(Lo que pot la devoció!

Lo carlinas Diari de Lleida, ab una manuetit digna de tot católich de trabach y olla, s' alegra de las nostras denuncias y lémans que nos fassin aixinas, sentint sens dubte que aquells bons temps de la Inquisició hanjan la passat pera no tornar may més, lo qual supleix que las costellas de tots nostres redactors paguen prou sament rostitse en las sagrats granelas católicas, apostólicas y romanas.

Res més divertit que llegie las misticas probas de mal comprimida rabia d' aquets escotpins de sagristia, que volen posar a Deu per tapadora de tots sos vicis y passions, aconsellant resignació al próxim mentres ells fanen xafarranó de tothom que 'ls contradiu.

(Arri allá, tabuls de la religió, que ja os coneixem la comedia!

Un mestre d' un colegi católich de Barcelona

ha clavat tal pallissa a un noyet deixeble seu, que ha tingut de fer lilit de tals resultats.

Anem convencenuts de que la religió es lo gran fre per las personas.

Que si per las personas ho fos, fíndriam de confessar que no ho seria pas per certa católichs.

Atenció!

Un miracle dels que no 'n passen gayres, s' ha produhit a Ronda, poble d' Andalucia.

Es lo cas que un carreter té un ou... ¡oh!... de gallina... ¡ah!... qual ou está basant aplinat y s' conserva sencier, y mirantlo a constreclarlo s' hi veu... ¡oh!... ¡que caigui de cul tothom! s' hi veu lo mateix retrato de Maria Santissima, no saben del cert si la del Carme ó la Concepció.

Aixó del miracle m' está molt bé. Pero lo que no entench es la varesa en escullir los flochs.

L' un día lo mateix cor de Jesús se fica a la patata d' una raspa de Tarragona, l' altra Maria Santissima en persona ó en retrato, que tenológicamente es igual, entra dins del ou d' un carreter, y la veritat, no se que 'm fa de veure a la religió temenant ous y patatas en sostets miraculosos.

Si s' entretindrà també la Providencia en voler fer epigramas a ratos perduts!

Si açó, Senyors, ja ho sab: las columnas de La TRAMONTANA están a la seva disposició.

XARADA

Primo dos ab una fot la foto d' un jardine, un flors jardi que sé, 'tont alló 'hi planta de tot. Sempre la dos quart dos quart li faig, còntent deus prima, y ella 'm diu que molt m' estima si a la cita no faig tard.

M. Garró

SOLUCIONS

A LAS CARBORIAS DEL NÚMERO ANTERIOR

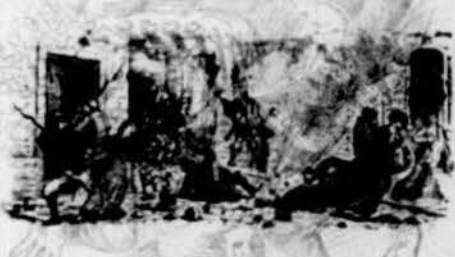
XARADA.—Tercio-quadro. ¿Qué es la gloria del? Respuesta.—La Academia, Sala de la Universidad, 8. Dedicada

LA REVOLUCIÓ

POEMA EN TRES CANTS

ORIGINAL DE

J. LLUNAS

Ilustració del reputat dibuixant Manel Moliné, y fotografats sortits dels tallers de J. Thomas

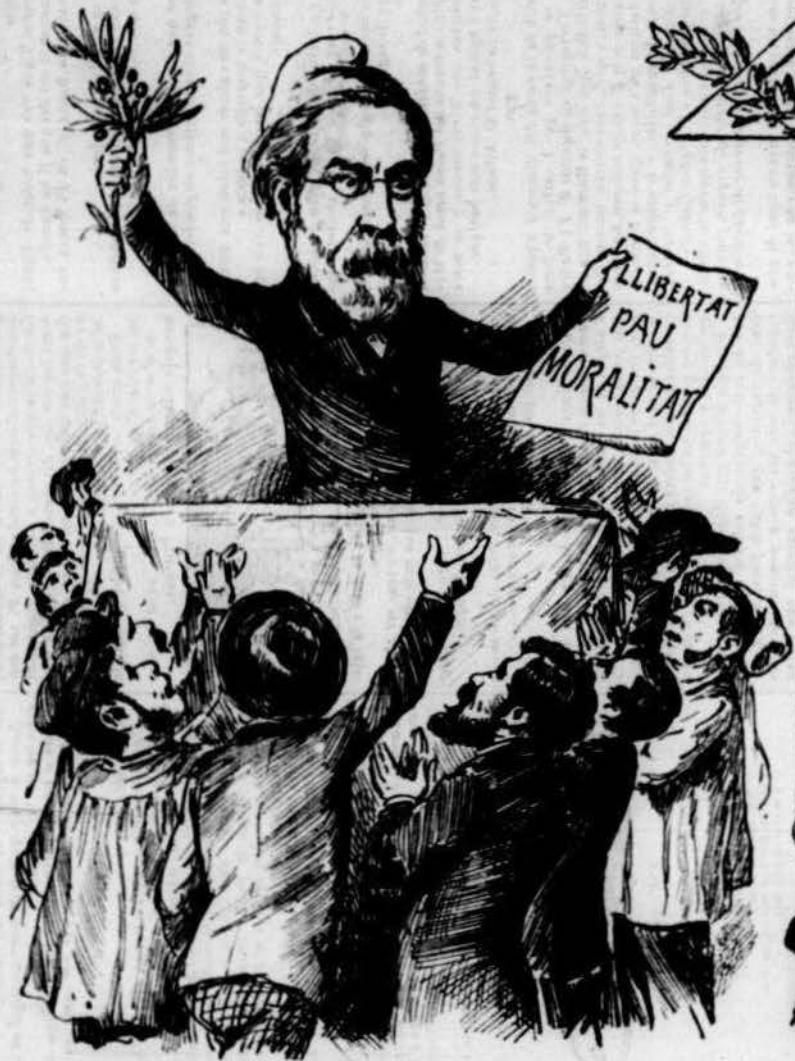
Folleto de 30 planas, impres en bon paper satinat, tipos clars y elegants, d' Elzevir, y ab magnífica cuberta de color

PUNTS DE VENTA

Barcelona: Klokos y principals llibrerias. Fora: en casa dels corresponals de LA TRAMONTANA S' envia directament al que remeti DOS RALS per exemplar a l' Administració d' aquest periódich

PREU 2 RALS

LO DISCURS DE 'N PI Y MARGALL

Segons uns

Segons altres

LA TRAMONTANA. No. 4. Núm. 265. 1911. 10-11-1911.